

## Breu ressenya dels primers plànols de les escoles

Aquest article pretén mostrar, a través de la documentació que tenim a l'Arxiu Municipal, com havien d'ésser –segons uns plànols executats per en Ramon Salas i Ricomà– unes escoles traçades a la primera meitat de segle.

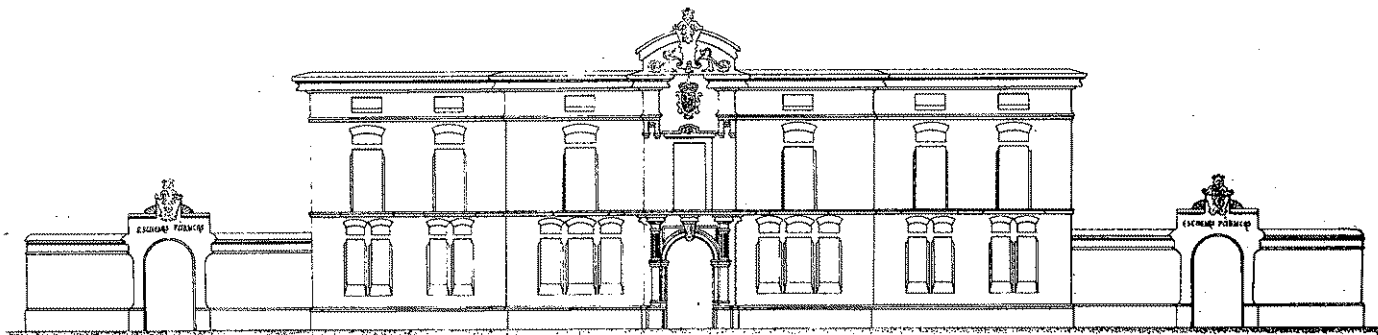
L'Ajuntament d'Alcover encarregà a Ramon Salas i Ricomà (Tarragona, 1848-1926) el projecte de la construcció de les noves escoles. Salas fou nomenat arquitecte municipal de Tarragona l'any 1883, provincial el 1890 i diocesà el 1894. Entre les seves obres esmentem la Plaça de Braus (1885), diversos treballs de reparació de la catedral, cases particulars repartides per tota Tarragona, edificis com l'Hotel Lauria, la Casa Salas, l'Ermita de la Salut (1908), el monument a Roger de Llúria (1888), i un reguitzell de feines repartides pel Camp de Tarragona: les escoles del Rourell (1911), l'església Parroquial de Santa Magdalena (1884), etc. Publicà una *Guia històrica y artística del monasterio de Poblet* (1893) i una *Guia del real monasterio de Santes Creus* (1894).

Aquest arquitecte i matemàtic elaborà una extensa i detallada memòria en la qual posava els solaments a dos edificis; un, el que pretenia donar a Alcover com un nucli que necessitava d'una organització i centre escolars definitius, i un altre edifici que era més palpable, una casa de dues plantes que no es va arribar a fer mai. Hi ha dos projectes d'escoles, el primer data del desembre 1902 i el segon del novembre de 1910. El primer descriu un edifici de 3 pisos on se separen molt bé les aules dels nens i nenes dels parvularis i les classes elementals i tota la resta d'aules dedicades a l'ensenyament, biblioteques, jardins... La segona planta eren uns dormitoris.

El plànol de 1910 és similar, com si es repetís durant aquest període la mateixa tipologia (encara que això no ens permet generalitzar) constructiva. El centre és un jardí (la planta podríem dir que té forma d'U) i al seu voltant s'hi distribueixen les classes dels nens, sales de treballs manuals, patis, biblioteca, museu pedagògic i uns coberts. Sorpren el disseny de la façana, de tres pisos el primer treball i de dos el segon. Els dos models són molt austers, realment són tractats com si fossin un palau, casa consistorial, o algun edifici noble. Per la descripció em centraré en el darrer dibuix; la planta baixa té, al centre, en perfecta simetria, un arc de mig punt, als seus costats a banda dreta i esquerra finestres dobles i triples. Al pis superior les obertures es redueixen a una de sola. El cos central (inferior i superior; en aquest cas l'obertura és arquitrabada) és el més ornamentat, la resta de decoració se centra en un petit coronament damunt les finestres i en unes franges horitzontals que separen els pisos. Al costat del cos central de l'edifici i respectant la simetria, en sobresurten dues portes.

En la memòria que el Sr. Salas va escriure, descriu la situació en què es trobava l'ensenyança, emplaçament, condicions de l'educació d'aleshores i fa tot un seguit de

ESCOLA



Vista de la façana principal de les escoles projectades per l'arquitecte Sr. Salas

---

propostes molt significatives per a millorar-la. "De tales defectos adolecen las salas de enseñanza de las Escuelas de Alcover, por cuanto las destinadas á la de parvulos y á una de las elementales de niñas, ocupan, la primera la planta baja y la otra el piso primero de un edificio que antes estaba destinado a Hospital.

Las otras dos escuelas elementales están situadas en edificios privados, la elemental de niños en una casa de la calle Mayor, y la otra de niñas en la calle del Rech."(...)(1)

El terreny per a l'emplaçament d'aquest edifici és un solar que queda davant la carretera de Reus a Montblanc. Salas fa aquesta descripció del que ha d'ésser el col·legi:

"Las escuelas que sostiene Alcover, son cuatro. Una de parvulos; una elemental de niños y dos elementales de niñas. Las escuelas de parvulos y elemental de niños se situaran en la planta baja, y las dos escuelas de niñas se colocarán en el piso primero del edificio. Las dos primeras tienen entrada independiente, y á su vez tambien independiente de las escuelas de niñas, evitando de esta manera la aglomeración de los niños y la relación de los sexos.

La escuela de párvulos tendrá la entrada por la puerta lateral derecha de la fachada, y la elemental de niños en la puerta lateral izquierda.

Las niñas entrarán por la puerta central, y se colocan en el piso primero porque en su enseñanza no se verifican los movimientos y evoluciones que tan necesarios son en los niños (...)"

Els materials que bastirien la construcció serien la pedra, la fusta, el metall i el fang cuit. Els ciments havien d'ésser de mamposteria i mamposteria careada en els sòcols de les façanes. Els carreus s'usarien en les portes de les façanes, basaments i angles d'aquestes, arcs, llindes, cornises, etc. Per a la resta d'elements constructius, s'emprarà el totxo. El pressupost de l'obra pujava a cent nou mil cent cinquanta-sis pessetes i noranta-dos cèntims.

El projecte de Sr. R. Salas no deixava de banda cap punt que pogués repercutir negativament en la creació de les escoles; una de les primeres tasques fetes per tal de crear l'edifici, fou usar l'estadística per esbrinar els nens que acolliria aquesta escola.

ANNA I. SERRA

#### Bibliografia:

(1) Memoria explicativa del proyecto de edificio para Nuevas Escuelas de instrucción primaria de Alcover. Arxiu Municipal d'Alcover.

AADD. *L'ensenyament a Alcover. La Història de l'Educació des d'una perspectiva local.* Centre d'Estudis Alcoverencs. Alcover. 1982.

*Les construccions escolars de Barcelona.* Ajuntament de Barcelona. II Edició. Febrer MCMXXII.

Soberanas Lleó, Amadeo-J. "Ramon Salas Ricomá, Arquitecto de Tarragona (1848-1926)". *Revista Técnica de la Propiedad Urbana.* Núm. 6.